

Päev, mil ma hakkasin kirjutama

Olen unustanud täpse tunni ja täpse päeva, mil ma võtsin vastu otsuse hakata kirjutama, aga see tund on olemas, see päev on olemas, ja selle otsuse, otsuse hakata kirjutama võtsin ma äkitselt vastu ühes Pariisi bussis, République'i väljaku ja Bastille' väljaku vahel.

Mul pole enam aimugi, mida ma tol päeval enne seda tegin, sest minu mälestuses seguneb see tegelik 1979. aasta septembri- või oktoobripäev mälestusega esimesest lõigust raamatus, mille ma kirjutasin ja mis rääkis sellest, kuidas ühele mehele meenub päikeselisel tänaval jalutades päev, kui ta avastas enda jaoks malemängu, raamat algas sõnadega, mäletan seda täiesti selgesti, see oli minu kõige esimene kirjapandud lause: „Malemängu avastasin ma pisut juhuslikult.” Kindlamini tean aga seda, nüüd muutub mälestus täpsemaks, et tolled päeval, tolled esmaspäeval tagasi koju jõudes, võib-olla see ei olnudki tegelikult esmaspäev, aga igatahes meeldib mulle seda uskuda (mul on alati olnud väike loomupärane nõrkus esmaspäevade vastu), panin ma oma esimese raamatu esimese lause kirja Tournelles'i tänava toas, seljaga ukse poole, näoga seina poole. Kirjutasin raamatu esimese versiooni valmis vanal trükimasinal ühe kuuga, ja kuna ma tookord veel masinakirja ei osanud, siis toksisin kohmakalt kahe näpuga (kirjutades õppisin ühtlasi trükimasinal trükkima).

Tol päeval vastu võetud otsus oli minu jaoks pigem ootamatu. Ma olin kahekümneaastane (või kahekümne ühe aastane, see polegi tähtis, aastate koha pealt pole ma elus kunagi juuksekarva lõhki ajanud) ja ma ei olnud kunagi varem mõelnud, et hakkam ühel päeval kirjutama. Ei saa öelda, et lugemine oleks mulle eriliselt meeldinud, ma ei lugenudki peaaegu midagi (vahel mõni Balzac, mõni Zola, midagi sellist). Lugesin ajalehti, aeg-ajalt humanitaarteaduslikke raamatuid, mida pidin lugema ajaloo- ja politoloogiaõpingute tõttu. Mul ei olnud mingeid erilisi huvisid, natuke huvitas mind jalgpall, natuke kino. Teismelisena olin alati rõõmuga maalinud ja joonistanud, kirjutanud olin aga vähe, ei mingeid lugusid ega kirju, sama hästi kui mitte midagi, vähem kui tosin kehva luuletust, nagu iga inimene neid elu jooksul kirjutab. Sel ajal huvitas mind kahtlemata üle kõige kino, ja kui asja korralduslik pool poleks olnud nii keeruline, oleksin hea meelega tahtnud filmi teha, kujutasin ennast väga hästi ette režissöörina, jah, tõepoolest (näiteks poliitikuna ma ennast ette ei kujutanud). Niisiis käärisin ma käised üles, kirjutasin väikese lühi filmistsenaariumi, see oli mustvalge tummfilm, male maailmameistrivõistlustest, mille võitjaks pidi kuulutatama see, kes võidab kümme tuhat partiid, need meistrivõistlused keetsid terve elu, täitsid elu täielikult, need olidki elu ise ja lõppesid siis, kui kõik tegelased olid surnud (surm huvitas mind tollal vägagi, see oli üks mu lemmikteemasid).

Samal ajal ja sellega rööbiti lugesin ma kahte raamatut, mis said minu jaoks otsustavaks. Esimene oli François Truffaut' „Minu elu filmid” (*Les Films de ma vie*), milles Truffaut soovitas kõigil filmide tegemisest unistavatel noortel, kellel pole aga oma unistuse teostamiseks vajalikke

vahendeid, kirjutada raamat, muundada oma filmistsenaarium raamatuks, ta selgitas, et kui kino nõuab kopsakat eelarvet ja paneb peale hiigelsuure vastutuse, siis kirjandus seevastu on kerge ja kerglane, lõbus ja pöörane tegevus (ma moonutan siinkohal veidi tema sõnu), see pole kuigi kulukas (pakk paberit ja trükimasin), seda võib harrastada igal pool, toas või õues, ülikonna ja lipsuga või aluspükstes (oma romaani „Vannituba” lõpu kirjutasin ma nimelt nii, otsmik ja rinnaesine higist tilkumas, kintsud leemendamas, istudes Alžeerias oma Médéa majas, peaaegu 40-kraadises palavuses). Teine otsustava tähtsusega lugemine samast ajast oli Dostojevski „Kuritöö ja karistus”. Just sel suvel lugesin oma õe asjatundlikul soovitusel „Kuritööd ja karistus”. Ja kuu aega pärast seda, kui olin tundnud tõelisi kõhedusvärinaid samastumisest Raskolnikovi vastuolulise tegelaskujuga, hakkasin kirjutama. Ma ei tea, kas need asjad olid omavahel sõltuvuses, kas nende vahel tuleb näha otsesest põhjuse ja tagajärje seost, kes teab, ehk koguni valemit (kes loeb „Kuritööd ja karistus”, hakkab kuu aega hiljem kirjutama), aga minuga igatahes niimoodi juhtus: kuu aega pärast seda, kui olin lugenud „Kuritööd ja karistus”, hakkasin ma kirjutama – ja kirjutan tänase päevani.